

Söderköpings kommun

VA-policy

Förord

Denna VA-policy är framtagen i syfte att visa hur kommunen avser att säkerställa VA-försörjningen inom hela kommunen. Fokus ligger på de områden som är belägna utanför befintligt VA-verksamhetsområde. VA-policyn är tänkt att utgöra ett styrdokument för val av organisatorisk VA-försörjning och anger vilka kriterier som bör ligga till grund för hur VA-försörjningen ska hanteras.

VA-policyn är avsedd att forma VA-planen för Söderköpings kommun. Arbetet med policyn har skett i samverkan mellan samhällsbyggnadskontoret och VA-avdelningen. Miljö- och klimatberedningen har fungerat som ett bollplank. Policyn är utformad av Klara Sundin och Robert Sandsveden.

Innehåll

1. Bakgrund och motiv	4
1.1. Söderköpings kommuns politiska inriktning	5
2. Målsättningar	6
3. Strategi	8
3.1. Prioriteringsgrunder	8
3.2. I väntan på kommunalt VA	9
4. Ansvar och roller	10

Bilaga 1. Lagstiftning

1. Bakgrund och motiv

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. En hållbar dricksvattenförsörjning och avloppshantering förutsätter bland annat att yt- och grundvatten skyddas mot föroreningar. Sjöar, vattendrag och kustnära havsområden övergöds till följd av en tillförsel av näringsämnen från olika källor. En källa till dessa näringsämnen är det avloppsvatten som på olika sätt släpps ut från reningsverk, minireningsverk och enskilda avlopp.

Slätbaken är en vik som enligt nationell klassning har dålig ekologisk status. Det finns ett nationellt mål att uppnå god ekologisk status för bland annat Slätbaken till år 2015. I ett led av kommunens arbete med att minska övergödningen av Slätbaken samt av flera skilda anledningar har ett beslut fattats att avloppsvattnet från Söderköping tätort ska pumpas till Slottshagens reningsverk i Norrköping. Där kommer avloppsvattnet att genomgå en bättre rening med avseende på bland annat närsalter och det renade avloppsvattnet leds till Bråviken som har en bättre ekologisk status än vad Slätbaken har.

Av kommunens befolkning är ungefär hälften bosatta i Söderköping tätort, ca 10 % i de mindre tätorterna (Mogata, Östra Ryd, Västra Husby, Snöveltorp och Luddingsbo) och resterande 40 % utanför tätorten, enligt statistik från 2005. Drygt 60 procent av befolkningen är anslutna till vatten- och avloppsreningsverket i Söderköping, ca 15 procent till andra mindre kommunala vatten- och avloppsreningsverk och ca 25 procent renar sitt avloppsvatten i enskilda/gemensamma anläggningar samt har eget/gemensamt dricksvatten.

I takt med att fler människor väljer att bosätta sig permanent i sammanhängande fritidshusområden ökar behovet av en samordnad lösning av VA-frågan inom kommunen. Dessa så kallade omvandlingsområden kräver en fungerande hållbar VA-försörjning. De flesta av dessa områden har funnits under en lång tid och vid områdenas tillkomst förutsågs inte dagens krav på vatten och avlopp.

För att möta de krav som ställs av invånare samt fritidsboende är det viktigt med en ståndpunkt från kommunens sida. Mycket regleras via lagstiftning men kommunens inriktning och vilja i stort bör finnas i en VA-policy. VA-policyn utgår från ett antal lagar, direktiv och miljömål som reglerar VA-försörjningen. De lagar som styr VA-försörjningen är framför allt Lagen om allmänna vattentjänster, Plan och bygglagen och Miljöbalken. En kortfattad beskrivning av denna lagstiftning kan ses i bilaga 1. I grunden för allt arbete med VA-försörjningen i omvandlingsområden ligger dessutom EU:s ramdirektiv för vatten som reglerar vattenkvaliteten i sjöar, vattendrag och kustnära havsområden, samt de nationella miljömål som är tagna, framför allt Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans, levande kust och skärgård, Ingen övergödning samt God bebyggd miljö.

1.1. Söderköpings kommuns politiska inriktning

Vision 2020, en målbild av hur Söderköpings kommun ska utvecklas, är fastslagen i kommunfullmäktige och utgör ett underlag för det långsiktiga planeringsarbetet i kommunen. Visionen finns att ladda ned i sin helhet på kommunens hemsida, nedan följer några citat från visionen:

- ”Den stora idén om det småskaliga men dynamiska samhället präglar även den levande landsbygden med sin miljövänliga lantbruksproduktion, sina aktiva småföretag och små samhällen som växer.”
- ”Vår vackra St Anna skärgård [...] som givit dramatisk skjuts åt turismen, men också åt det växande permanentboendet. Det har blivit enkelt att leva och bo i skärgården.”
- Det finns ”stora möjligheter till aktiv fritid och attraktivt boende - i staden, i skärgården eller på landsbygden.”
- ”Trygghet, öppenhet och hållbarhet för människor och miljö” är sådant som värderas.

Andra dokument i kommunen som berör vatten- och avloppsförsörjningen är:

- Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp
- Översiktsplanen
- Lokala hälsoskyddsbestämmelser
- Riktlinjer för enskilda avloppsanläggningar
- Miljöprogram för Söderköping
- Saneringsplan för ledningsnät
- Fördjupade översiktsplaner
- Detaljplaner
- Avfallsplanen

2. Målsättningar

Kommunen ska

- Vid all bebyggelseplanering eftersträva en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning, spillvattenhantering och dagvattenhantering.
- Bedriva långsiktig och förvaltningsövergripande VA-planering innanför och utanför det kommunala verksamhetsområdet.

Inom kommunalt verksamhetsområde

Kommunen ska

Dricksvatten

- Verka för att befintliga vattentäkter värnas för långsiktig vattenförsörjning över flera generationer. Detta bör ske genom att kartlägga vattentäkterna och skydda dem från föroreningar.
- Verka för att alternativa vattenförekomster värnas för långsiktig vattenförsörjning.

Spillvatten

- Undvika bräddningar så långt som möjligt.

Dagvatten

- Verka för att dagvatten omhändertas nära källan (LOD).
- Eftersträva att förorenat dagvatten omhändertas och renas innan utsläpp till vattendrag sker.

Ledningsnät

- Fortsätta med sanering och upprustning av ledningsnätssystemet.
- Separera dag- och spillvatten vid ny bostadsbebyggelse.

Utanför kommunalt verksamhetsområde

Kommunen ska

- Se till att det finns tydliga direktiv vad gäller VA-försörjningen i skärgården och i andra fritidsområden utan gemensamma vatten- och avloppssystem samt inom andra känsliga områden.

Dricksvatten

- Sörja för en tryggad dricksvattenförsörjning i skärgården och övriga fritidshusområden vid planläggning, till exempel genom gemensamma vattentäkter.

Spillvatten

- Verka för en kretsloppsanpassad enskild avloppshantering.
- Tillse att sortering av urin eller annan minskning av näringsämnen sker i enlighet med gällande riktlinjer (antagna av Bygg och Miljönämnden 2003-05-07).
- Sörja för att all insamlad urin ska återföras till åkermark.
- Verka för att minska läckaget av näringsämnen (närsalter) från befintliga enskilda avlopp i syfte att minska övergödning av hav, sjöar och vattendrag.

3. Strategi

Ett strategiskt vägval fattas för vilken organisatorisk form som kommunen ska verka för i områden med samlad bebyggelse som ligger utanför befintligt VA-verksamhetsområde. Antalet hushåll inom ett område blir styrande för vilken organisatorisk lösning som kommunen bör verka för i första, andra, respektive tredje hand. För detta finns tre olika fall: 1) 1-5 hushåll, 2) 6-20 hushåll och 3) >20 hushåll. Avgörande för valet av organisatorisk lösning är dock följande prioriteringsgrunder: A) Miljö och hälsa, B) Naturliga förutsättningar, C) Ekonomi, och D) Samhällsplaneringsvinst.

Det antal hushåll som inkluderas i ett område kan vara både befintliga och planerade. Hushåll värderas olika beroende på om det är permanentbostäder eller fritidsbostäder när det totala antalet hushåll inom ett område räknas ut. De olika organisatoriska lösningarna som finns att tillgå är enskilda anläggningar, gemensamhetsanläggningar och kommunalt VA. Följande fall utgör de strategiska vägvalen:

1. Vid 1-5 hushåll bör VA-försörjningen i första hand tillgodoses genom gemensamma anläggningar och i andra hand genom enskilda anläggningar.
2. Vid 6-20 hushåll bör VA-försörjningen i första hand tillgodoses genom gemensamhetsanläggningar, i andra hand genom enskilda anläggningar och i tredje hand genom kommunalt VA.
3. Vid > 20 hushåll bör VA-försörjningen i första hand tillgodoses genom kommunalt VA, i andra hand genom gemensamhetsanläggningar och i tredje hand genom enskilda anläggningar.

En enskild bedömning kommer dock att ske i varje fall eftersom att de förhållanden som påverkar VA-försörjningsmetod varierar i kommunen.

3.1. Prioriteringsgrunder

De prioriteringsgrunder som valet av organisatorisk lösning baserar sig på är enligt nedan. A-C är aktuella i samtliga fall (1-3) och D är framför allt aktuell i det tredje fallet.

A. Miljö och hälsa

Begreppet omfattar att ta hänsyn till recipienters ekologiska status enligt klassning i VA-översikten i tillrinningsområdet, bristande kvalitet eller kvantitet på dricksvattnet, samt olägenheter såsom dålig lukt eller buller som uppstår som en följd av den befintliga VA-lösningen.

B. Naturgivna förutsättningar

Begreppet omfattar att ta hänsyn till befintliga planförhållanden samt geologiska - hydrogeologiska förhållanden. T.ex. förutsättningarna att det finns mark tillgänglig att ta i anspråk för den aktuella anläggningen, kvalitet och kvantiteten på färskvattnet, samt markens beskaffenhet och hur terrängen ser ut för att på bästa sätt kunna lösa VA-frågan.

C. Ekonomi

Inom begreppet omfattas att ta hänsyn till angränsande vatten- och/eller avloppsverksamhetsområden. Dessutom tas hänsyn till huruvida det ur ekonomisk synpunkt är lämpligare strategiskt sätt att lösa VA-frågan för ett visst område före ett annat område (t.ex. om en överföringsledning ska dras). Sammantaget bedöms den totala kostnaden för att upprätta en viss VA-lösning vilket till stor del beror på antalet fastigheter som ska kopplas på och hur långt ifrån varandra dessa fastigheter ligger.

D. Samhällsplaneringsvinst

Anordnande av kommunalt VA förbättrar förutsättningarna för permanentboende, vilket i sin tur innebär ökat underlag för lokal service. I så kallade "omvandlingsområden", dvs. äldre fritidshusområden där tendensen är att människor bosätter sig året runt, innebär anordnande av kommunalt VA i regel att det uppstår ett behov av större byggrätter, högre vägstandard, renhållningstjänster, kollektivtrafik, barnomsorg med mera. För att samhällsplaneringsvinster ska uppstå krävs ofta att det förutom kommunalt VA finns andra förutsättningar för att området blir attraktivt som permanentboende, exempelvis närhet till större tätort, goda kommunikationer, eller möjlighet att bosätta sig nära vatten. Ett annat fall där samhällsplaneringsvinster uppstår kan vara när anordnande av kommunalt VA till ett område möjliggör annan utveckling av bebyggelsen, såsom avstyckning av tomter eller tillstånd till större byggrätter, i ett område där vatten- och avloppsfrågan tidigare hindrat sådan utveckling

3.2. I väntan på kommunalt VA

Inom områden med enskilda VA-anläggningar som kommer att få kommunalt VA inom ca 10 år gäller följande:

- För besiktigad och godkänd anläggning som är nyare än 10 år finns möjlighet till viss ersättning vid övergång till kommunal lösning.
- Detaljplanering bör påbörjas i god tid innan kommunalt VA ska etableras.
- Temporära lösningar med till exempel slutna tank för avloppsvatten kan medges som en kortsiktig lösning om det är angivet i VA-planen att kommunalt VA ska dras ut. Förutsättningen är att detta är motiverat av miljöskäl och av naturgivna förutsättningar.

4. Ansvar och roller

Kommunfullmäktige

- Bedömer behovet av om kommunal VA-försörjning behövs med avseende på miljö och hälsa utifrån Lagen om allmänna vattentjänster (LAV), 6§.
- Bestämmer det verksamhetsområde som ska gälla enligt LAV 6§.
- Ser till att behovet av att ordna kommunal VA-försörjning tillgodoses snarast enligt LAV 6§.

Kommunstyrelsen

- Ansvarar för fysisk planering enligt Plan- och bygglagen.
- Lämpad för ändamålet bland annat med hänsyn till möjligheterna att ordna vattenförsörjning och avloppshantering.

Bygg och miljönämnden

- Utövar tillsyn och prövning enligt Plan- och bygglagen.
- Utövar tillsyn och prövning enligt Miljöbalken.
- Utövar tillsyn enligt livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten.

Tekniska nämnden

- Underhåller befintliga VA-anläggningar och nät inom verksamhetsområdet enligt Lagen om allmänna vattentjänster. Planerar och bygger ut nya VA-anläggningar och nät utanför verksamhetsområdet om det behövs av miljö- och hälsoskäl. Bedömningen av om detta är framkallat ligger dock på kommunfullmäktige.

Bilaga 1.

Nedan listas den lagstiftning som primärt styr vattenförsörjningen och avloppshanteringen i omvandlingsområden.

- Lagen om allmänna vattentjänster, "Vattentjänstlagen" (SFS 2006)

Enligt Vattentjänstlagen, 6 §, gäller att:

"Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen

1. Bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
2. Se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän VA-anläggning."

Detta innebär i praktiken att en allmän VA-anläggning behöver upprättas när det är ca 20-30 sammanhängande fastigheter där det förekommer risk för hälsa eller när det är ca 5-10 sammanhängande fastigheter där det förekommer risk för miljön (enligt prejudikat).

En fastighetsägare har enligt 16 § Vattentjänstlagen rätt att använda en allmän VA-anläggning om fastigheten finns inom verksamhetsområdet och de behöver en vattentjänst och behovet inte kan tillgodoses på bättre på annat sätt. Fastighetsägaren är då också skyldig att betala avgifter för den allmänna VA-anläggningen, enligt 24 §.

- Plan- och bygglagen, PBL (SFS 2010)

I kap 2, 2 § anges att "planläggning och prövningen i ärenden om lov och förhandsbesked ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov". En god hushållning med resurser bör främjas.

I kap 2, 3 § anges bland annat att planläggning ska främja en "långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror [...] samt en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens."

- Miljöbalken, MB (SFS 1998)

Enligt kap 1 MB ska mark, vatten och fysisk miljö i övrigt användas så att en långsiktigt hållbar utveckling tryggas för nuvarande och kommande generationer. Människors hälsa och miljön ska skyddas mot skador och olägenheter. Dessutom anges det att kretslopp ska främjas genom återanvändning och återvinning samt genom övrig hushållning med resurser.

Hänsynsreglerna i 2 kap, 2-5 § MB anger bland annat att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd har ett antal krav på sig. För att förhindra att människors hälsa eller miljön orsakas skada eller olägenhet är man skyldig att skaffa sig den kunskap som behövs och vidta de försiktighetsåtgärder som krävs. Dessutom är man skyldig att hushålla med resurser och verka för återanvändning och återvinning. När en verksamhet eller åtgärd påverkar ett mark- eller vattenområde ska, enligt kap 2, 6 §, en lämplig plats väljas som medför det minsta möjliga intrånget och minsta olägenhet för människors hälsa och miljön.